

עלון דברי חיים לפרשת יתרו

"בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה בא מדבר סיני"

על לשון הכתוב כאן מעיר רש"י: לא היה צריך לכתוב אלא "ביום ההוא", מהו "ביום הזה"? שיהיו דברי תורה חדשים עליך, כאילו היום ניתנו.

הוסיף על כך רבי ישראל סלנטר, כידוע, ניתנה התורה לישראל במקום שאינו מסוים – במדבר השומם – ובמועד שאינו מסוים, שהרי לא נתחורר לנו עד היום הזה אם בו' בסיון ניתנה התורה או בו' בסיון.

כל זאת בא ללמדנו, שאין התורה הקדושה תלויה בגורמים של מקום ושל זמן. לעתים שומעים מפני הבריות דברי הצטדקות, שבמקום פלוני קשה להתנהג כראוי ולקיים את כל מצוות התורה, או שאומרים, כי בזמן הזה אין לנהוג כבימים שעברו, אלא יש להתאים עצמנו חלילה, לרוח התקופה. נגד גישות אלו מדגישים חכמינו הקדמונים: "שיהיו דברי תורה חדשים עליך, כאילו היום ניתנו" – כי האקטואליות של דברי התורה קיימת תמיד, בכל מקום ובכל זמן.

רבי ישראל סלנטר

"ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וישב משה את דברי העם אל ה'" [י"ט, ח']

אמרו חז"ל: כתיב "ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למר", וכתיב "אלוה מתימן יבוא", מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן? אמר רבי יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קיבלוה עד שבא אצל ישראל וקיבלוה.

והדבר מתמיה וכי לא היו אנשים מבין כל אומות העולם שרצו לקבל את התורה, וכן בצד ההפוך, האם כל כלל ישראל כולם רצו לקבל את התורה ולא היה אפילו א' מהערב רב שלא רצה לקבל את התורה?

אלא, אמר הגאון מוילנא, שכל אותם גרים שבאים מאומות העולם במשך כל הדורות, הם אותם אלו מאומות העולם שרצו בלבם לקבל את התורה ולא נתן להם כיון שרובם מיאנו, ולכן נשמתם באה לכלל ישראל. וכן אותם אנשים מבני ישראל שהולכים ומשתמדים לבין אומות העולם, הם אלו שנשמתם בזמן מתן תורה לא רצתה לקבל את התורה וקיבלוה בעל כרחם.

החיד"א דייק את לשונם של חז"ל שאומרים בכמה מקומות בלשון "גר שנתגייר", ולכאורה היו צריכים לומר

"וישמע יתרו כהן מדין חתן משה"

וברש"י: ז' שמות נקראו לו: רעואל, יתר, יתרו, חובב, חבר, קני, פוטיאל, "יתר" – על שם שייתר [הוסיף] פרשה א' בתורה "ואתה תחזה", "יתרו" – לכשנתגייר וקיים המצוות, הוסיפו לו אות א' על שמו.

תמהים בענין זה כמה מחכמי ישראל, הרי יתרו לא "ייתר" רק פרשת "ואתה תחזה", אלא השמיע לפני כן כמה דברים, החל בשאלה "מה הדבר הזה אשר אתה עושה לעם", וגם ההנחה "לא טוב הדבר אשר אתה עושה", ועוד "נבול תבול גם אתה גם העם הזה אשר עמך"?

אמנם, בתחילה השמיע יתרו דברי ביקורת והיתרה בפני המשך שיטתו של משה. דברים אלה אינם מוכיחים עדיין גדלותו של האיש, כי רבים מסוגלים להצביע על מגרעות וחסרונות ולמצוא פגמים במעשי אחרים. אך גדלותו של יתרו היתה בכך, שלא הסתפק רק בהשמעת דברי ביקורת ובהצבעה על השלילה בדרך הנקוטה עד עכשיו, אלא טרח להשיא עצה טובה ומעשית, הפותחת במילים "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל", משום כך נזקפה ליכותו של יתרו פרשה זו בלבד, שהיא העיקר בדבריו של יתרו.

"ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום"

כותב כאן רש"י בשם המדרש: איני יודע מי השתחוה למי, כשהוא אומר: "איש לרעהו" – מי הקרוי "איש"? זה משה, שנאמר "והאיש משה".

העיר על כך החתם סופר, שהפשט בדברי רש"י כאן אינו, כפי שסבורים רבים, שסתם "איש" זה משה. שכן מצינו שגם יתרו קרוי "איש", ככתוב: "ויואל משה לשבת את האיש".

אלא, ההוכחה שמשה הוא שהשתחוה ליתרו אינה בהזכרת המילה "איש", אלא בתכונתו היסודית של משה, שעליה מעידה התורה במילים "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". כיון שמשנה ניחן במידת הענווה והצניעות בשיעור שאין למעלה הימנו, ודאי הוא שמשנה לא המתין עד שיתרו ישתחוה לפניו וידרוש בשלום, אלא הוא הקדים להשתחוות ולברך בשלום את אורחו...

החתם סופר

עידן ועידן, וצריך ביאור, היכן היא ההשתחוויה מפני כבוד התורה עד שאנו אומרים "בכל עידן ועידן" ולפי הנ"ל מובן היטב, דהיינו מה שמתנועעים בשעת לימוד התורה.

"לא תעשון אתי אלוהי כסף ואלוהי זהב לא תעשו לכם" וכי, "יש הפשט "לא תעשון אתי", כלומר, כדמות שמי העומדים לפני במרום. וחזן מזה, "אלוהי כסף ואלוהי זהב לא תעשו לכם".

ויש לומר על דרך הדרוש, שבדרך כלל מי שיש לו מעט כסף, יודע שהוא זקוק גם להקב"ה, אך מי שיש לו הרבה כסף, בטוח שהכסף כל כך חזק שהוא כבר לגמרי שוכח את ה'... ממילא אומרת התורה כשמדובר על אלהי כסף – "לא תעשון אתי", כלומר, עובד גם את ה' וגם את הכסף. אבל כשמדובר על אלוהי זהב, אז זה כבר "לא תעשו לכם", כי כבר שוכחים לגמרי את ה'...

פרדס יוסף

סיפור השבוע

הצדיק בעל החידושי הרי"ם רבי יצחק מאיר מגור, היה בילדותו מתמיד גדול, ורוב שעות היממה ישב על תלמודו בבית המדרש, למדני העיר אהבו להתפלפל עם יצחק מאיר הקטן בסוגיות שונות בהלכה ובאגדה, ונהנו מהברקותיו המאלפות של הילד החכם.

פעם שאל א' הלמדנים את יצחק מאיר: בפרשת מתן תורה נאמר: "וכל העם רואים את הקולות", נשאלת השאלה, כלום לא היה די בשמיעת הקולות של עשרת הדברות? לשם מה היו בני ישראל צריכים גם לראות את הקולות הנשמעים?

נתחייך יצחק מאיר כלפי השואל בנימה שובבנית: הגע בעצמך, מה היה קורה במעמד הר סיני, אילו שמעו אבותינו את הדיברות ולא היו רואים את הנשמע! במקרה זה היו משאירים פתח לפושעים לבוא ולטעון: באזינו שמענו "לו תגנוב" [לשם ה' תגנוב] – ולפי זה, היו אלה מורים היתר לעצמם לגנוב, כביכול, לשם שמים...

משום כך התרחש לבני ישראל נס גדול במתן תורה: "וכל העם רואים את הקולות, לעיני רבבות אלפי ישראל, שניצבו למרגלות הר סיני, נראו א' לא' את כל הציווים שבעשרת הדברות, וכך נסתתמו מראש טענות הסרק של פושעי ישראל...

שבת שלום !

יוצא לאור לרגל נישואי החתן היקר יעקב חי למשפחת פארו נ"י עב"ג הכלה המהוללה חנאל למשפחת כהן תחי

שיזכו לבנות בית נאמן בישראל!

לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com

"גוי שנתגייר"? אלא, רמזו בזה כי כבר במעמד הר סיני כשקיבלנו את התורה, היה נפש הגר הזה שבא אחר זמן להתגייר, כמו שאמרו חז"ל דנפשות הגרים עמדו במעמד הר סיני להתגייר, נמצא שכבר מאז עמד להתגייר, אלא שנשתהא עד הזמן הזה.

"ויהי קולות וברקים" [י"ט, ט"ז]

יש להתבונן, מדוע כאן כתוב "קולות וברקים", ולהלן [כ', ט"ז] נאמר "וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים", מה טעם ה"ברקים" שמקודם, נקראים עכשיו "לפידים"?

והנה איתא בזהר הקדוש שקודם התיקון היו ברקים ולאחר התיקון לפידים. ויש לומר הכוונה, על דרך משל לאדם השרוי באמצע הלילה ביער חשוך, ואינו יודע בין ימינו לשמאלו, פתאום הוא רואה ברק שהתנוצץ לרגע באמצע החושך. אם יש לו שכל, הוא מנצל את הרגע החולף הזה כדי להתבונן בכל סביביו, ואז אפילו לאחר שכבה הברק והחושך חוזר, הוא יודע כבר את הדרך שלו המביאה אותו אל מטרתו. באופן זה הברק הופך ללפיד העשוי להאיר הדרך לאדם בכל מקום שהוא.

והוא המידה גם כן ברוחניות, אם באה לאדם פתאום התעוררות, כמו שהיה במתן תורה, הרי זה מלכתחילה כעין ברק גרידא. אבל אם יודעים לנצל ברק כזה, יכולים לעשות מן הברק לפיד כזה, שיאיר כל החיים.

גם אנו זוכים פעמים לברקים של התעוררות רוחנית, אבל צריכים לנצל ולתקן אותם ולעשות מהם לפידים, אשר יפיצו אור על כל החיים המסוגלן לשנות את האדם לגמרי.

"וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק"

כתב בעל הטורים: על כן מתנענעים בשעת לימוד התורה, לפי שהתורה ניתנה באימה ברתת וזיע.

וכן כתב הרמ"א [או"ח, מ"ח]: נהגו המדקדקים להתנועע בשעה שקורין בתורה דוגמת התורה שניתנה ברתת, והוסיף שם המשנה ברורה דאפי' בלימוד התורה שבעל פה המנהג להתנועע.

והנה באורחות חיים מלוניל הביא בזה טעם נוסף דאיתא במדרש: התורה לא ניתנה אלא בזכות השתחוויה שנאמר "והשתחיתם מרחוק", ומכאן שבשביל לזכות לתורה בעיני השתחוויה, ומשום הכי בעיני שיהיה לימודו בנענוע שהוא בדרך השתחוויה, דהיינו לפנים ולאחור ולא לצדדים.

בספר תורתך שעשועי כתב בזה לבאר מה דאמרין בשעת הוצאת ספר התורה מההיכל "אנא עבדא דקודשא בריך הוא דסגידנא קמיה ומקמיה דיקר אוריתיה בכל